

“Crises of the European integration process and the methods of overcoming them” – an introduction to the scope and substance of the research project

Abstract

The article presents the assumptions of the interdisciplinary research project, whose object of analysis are crises in the European integration process. The project distinguishes 12 planes of analysis of the crises, revealing their different aspects (crises in the integration process from a theoretical perspective, crises in the process of European integration from a historical perspective, axiological crisis, crisis of legitimacy, crisis of the model of democracy in Europe, crisis of the modernisation of the EU, financial and economic crisis, social crisis, structural crisis, crisis of communication, Poland and the crises in the EU, EU in the international arena during crisis). The article discusses the objectives and research hypothesis, significance of the project and the expected results of the project. For each module of the project, theories explaining the origin, nature, consequences and ways of overcoming the crisis phenomena were distinguished and the research methods by which research goals are planned to be achieved were specified.

Key words: *crisis, axiology, legitimacy, model of democracy, economy, modernisation, communication, Poland, European Union*

Streszczenie

Artykuł przedstawia założenia interdyscyplinarnego projektu badawczego, którego przedmiot analizy stanowią kryzysy w procesie integracji europejskiej. W projekcie wyodrębniono 12 płaszczyzn analizy zjawisk kryzysowych ujawniających się w procesie integracji (kryzysy w procesie integracji z perspektywy teorii, kryzysy w procesie integracji europejskiej z perspektywy historycznej, kryzys aksjologiczny, kryzys legitymizacji, kryzys modelu demokracji w UE, kryzys modernizacyjny, kryzys finansowo-ekonomiczny, kryzys społeczny, kryzys strukturalny, kryzys komunikacji, Polska wobec kryzysów w UE, UE w poszukiwaniu miejsca na arenie międzynarodowej). Omówione zostały cele i hipoteza badań, znaczenie projektu oraz spodziewane efekty realizacji projektu. Przy każdym module projektu wskazano na teorie wyjaśniające genezę, naturę, następstwa i sposoby przewycięzania zjawisk kryzysowych oraz metody badawcze, wykorzystywane do osiągnięcia zamierzonych celów.

Słowa kluczowe: *kryzys, aksjologia, legitymizacja, model demokracji, gospodarka, modernizacja, komunikacja, Polska, Unia Europejska*

*Konstanty Adam Wojtaszczyk, Jadwiga Nadolska, Jarosław Filip Czub
Instytut Europeistyki, WDiNP, Uniwersytet Warszawski*

Kryzysy w procesie integracji europejskiej i sposoby ich przewycięzania – wprowadzenie do problematyki badań¹

Trwający od 2008 roku kryzys ekonomiczny uwypuklił wielopłaszczyznowe dysfunkcje Unii Europejskiej. Maskowane w warunkach stabilnej sytuacji gospodarczo-politycznej słabości UE w tym w szczególności: coraz wyraźniejsze uprzedmiotowienie UE w stosunkach międzynarodowych, problemy z legitymizacją projektu integracyjnego, kryzys strukturalny, kryzys modernizacji, kryzys wartości, deficyt demokracji itd., w czasie kryzysu strefy euro ujawniły się w zmultiplikowany sposób. W tym kontekście w 2012 r. w Instytucie Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego zrodziła się idea dokonania kompleksowej analizy zjawisk kryzysowych w Unii Europejskiej.

W tym celu został powołany interdyscyplinarny zespół badawczy składający się z 28 pracowników naukowych posiadających bogaty dorobek w badaniach nad integracją europejską. Są to pracownicy Uniwersytetu Warszawskiego (Instytutu Europeistyki i Instytutu Nauk Politycznych), Szkoły Głównej Handlowej, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Uniwersytetu Jana Kochanowskiego – specjaliści w dziedzinie ekonomii, prawa, filozofii, historii, politologii, polityki społecznej oraz medioznawstwa.

W ciągu 30 miesięcy trwania projektu (marzec 2013 r. – wrzesień 2015 r.) członkowie zespołu badawczego określą naturę, rolę oraz następstwa kryzysów w procesie integracji europejskiej i sposoby ich przewycięzania. Projekt jest sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2012/05/B/HS5/01077.

¹ Artykuł powstał w ramach projektu badawczego „Kryzysy w procesie integracji europejskiej i sposoby ich przewycięzania”. Projekt został sfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2012/05/B/HS5/01077.

Niniejszy artykuł otwiera cykl publikacji opisujących efekty zrealizowanych przez powołany zespół naukowy badań. Przedstawione zostaną opracowania ujmujące w sposób szczegółowy zdiagnozowane w ramach wyszczególnionych w projekcie płaszczyzn analizy zjawiska kryzysowe w UE. W efekcie powstanie kompleksowy obraz heterogenicznych przejawów dysfunkcji UE, stanowiący podstawę do sformułowania wniosków ocennych w odniesieniu do kondycji UE, możliwych metod niwelowania występujących deficytów w strukturze i sposobie jej działania oraz prognoz rozwoju.

Cel i hipoteza badań

Celem prowadzonych badań jest analiza zjawisk kryzysowych w procesach integracji europejskiej, w szczególności w następujących kontekstach przedmiotowych: uwarunkowania genetyczne; istota i dynamika oraz płaszczyzny występowania i sposoby przejawiania się; następstwa krótko i długoterminowe dla realizacji celów i strategii integracyjnych; sposoby przewyższania kryzysów zarówno w wymiarze historycznym, jak i możliwych scenariuszy pokonywania barier rozwojowych integracji europejskiej obecnej dekady.

Cele prowadzonych badań wiążą się bezpośrednio z ich przedmiotem. Są nimi kryzysy w procesach integracji europejskiej i sposoby ich przewyższania. Zespół badawczy wychodzi z założenia, że perspektywy historyczna i współczesna przekonują, iż integracji towarzyszą zjawiska kryzysowe. Należą do nich w szczególności kryzysy: finansowo-ekonomiczny, społeczny, komunikacyjny, demokracji, modernizacyjny, legitymizacyjny, aksjologiczny, strukturalny. Różnorodność kryzysów warunkuje specyficzne sposoby ich przewyższania i zapobiegania. Nawarstwieniu się zjawisk kryzysowych towarzyszy zapotrzebowanie na przedsięwzięcia prawno-ustrojowe i strategiczno-organizacyjne wychodzące im naprzeciw.

Przyjęta hipoteza badań sprowadza się do następującego stwierdzenia: zjawiska kryzysowe są immanentną częścią procesów integracji europejskiej. Ich różnorodność, intensywność i wzrastająca częstotliwość, a także wzajemne nakładanie się, są następstwem: dynamiki procesów integracji, hybrydowego charakteru UE i deficytu wizji docelowego jej kształtu; braku równowagi w stawianych i osiąganych celach i strategiach integracyjnych, zwłaszcza w kontekście rozwoju przedmiotowego integracji oraz powiększającego się jej zasięgu terytorialnego. Przyjęte na początku europejskich procesów integracyjnych wizje i strategie rozwoju w znaczącym stopniu wyczerpały się. Trwający od kilku lat syndrom różnych kryzysów, a także ich wielopłaszczyznowość,

wymaga poszukiwania nowych sposobów ich rozwiązywania, elastycznych, bardziej skutecznych, przywracających wewnętrzną równowagę, na nowo określających ustrój Unii Europejskiej będącej efektem dotychczasowych procesów integracji.

Zespół badawczy zamierza dostarczyć ustaleń dotyczących uwarunkowań, istoty i następstw kryzysów w procesie integracji europejskiej oraz sposobów ich przezwycięzania. W szczególności z tej perspektywy ukazane zostaną potencjalne scenariusze rozwoju integracji europejskiej.

Znaczenie oraz przewidywany wymierny efekt realizacji projektu

Zainteresowanie tematyką niniejszego projektu wynika z panującej sytuacji kryzysowej na różnych płaszczyznach funkcjonowania Unii Europejskiej. Poznanie przyczyn tych kryzysów to bardzo istotny krok w stronę zrozumienia mechanizmów rządzących procesami integracji, także tymi, które ujawniają się w czasie trudnych relacji między uczestnikami procesu integracji. Wiedza ta może wpływać na kierunki podejmowanych w przyszłości decyzji odnośnie wertykalnego i horyzontalnego wymiaru integracji europejskiej.

Należy podkreślić, że kryzys finansowo-ekonomiczny uwypakował trywializowane problemy w wymiarze strukturalnym, legitymizacyjnym i aksjologicznym funkcjonowania UE, tj. odnoszące się do procesu podejmowania decyzji na poziomie europejskim (deficyt demokracji w ustroju instytucjonalnym UE, kształtowanie się nieformalnych przywódców mających wpływ na proces integracji), wynikające ze zwiększającej się różnorodności interesów krajowych, podważania w praktyce integracyjnej fundamentalnych wartości wspólnotowych takich jak solidarność oraz ułomności podejmowanych dotychczas działań modernizacyjnych. Wszystko to prowadzi do spadku entuzjazmu wśród społeczeństw europejskich wobec projektu zjednoczeniowego.

Powyższe obserwacje legły u podstaw podjęcia decyzji o przeprowadzeniu wnikliwych analiz nad istotą pojawiających się i ewoluujących zjawisk kryzysowych w procesie integracji europejskiej, w tym zbadania, w jakim stopniu stały się one impulsem przesilenia natury politycznej i strukturalnych zmian w sferze gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej w ramach Unii Europejskiej.

Realizacja projektu ma na celu umocnienie tożsamości studiów europejskich. Poszerzony zostanie przedmiot badań oraz zweryfikowane różne teorie, metody i techniki badawcze. Upowszechnienie wyników badań w wymiarze lokalnym, krajowym, eu-

ropejskim i międzynarodowym może zainicjować kolejne przedsięwzięcia badawcze, rozszerzające naukowy ogląd uwarunkowań, istoty i następstw zjawisk kryzysowych w kontekście integracji europejskiej.

Uzasadnienie nowatorskiego charakteru projektu

Innowacyjność formuły projektu i zagadnień tematycznych w nim poruszanych wynika przede wszystkim z:

- wielopłaszczyznowego przedmiotu badań. Dominujące dotychczas przedsięwzięcia badawcze krajowe i w dużym stopniu też międzynarodowe skupiały się na poszczególnych zjawiskach kryzysowych nie ujmując ich w sposób kompleksowy;
- planowanego zweryfikowania paradygmatów teoretycznych w badaniach nad zjawiskami kryzysowymi w procesach integracji europejskiej;
- wytworzenia instrumentów badawczych użytecznych w dalszych badaniach nad procesami integracji europejskiej.

Plan badań

Przedmiotem prowadzonych badań są kryzysy w procesach integracji europejskiej i sposoby ich przezwyciężania. W ramach projektu przewidywane są następujące płaszczyzny analizy:

- kryzysy w procesie integracji z perspektywy teorii;
- kryzysy w procesie integracji europejskiej z perspektywy historycznej;
- kryzys aksjologiczny;
- kryzys legitymizacji;
- kryzys modelu demokracji w UE;
- kryzys modernizacyjny;
- kryzys finansowo-ekonomiczny;
- kryzys społeczny;
- kryzys strukturalny;
- kryzys komunikacji;
- Polska wobec kryzysów w UE;
- UE w poszukiwaniu miejsca na arenie międzynarodowej.

Szczegółowa charakterystyka przedmiotu badań

Plaszczyna analizy	Członkowie zespołu badawczego	Przedmiot analizy	Cele	Hipoteza badawcza	Metodologia badań (teorie wyjaśniające, metody badawcze)
Kryzysy w procesie integracji z perspektywy teorii	dr Paweł Borkowski	Kryzys jako zachwianie stanu równowagi na skutek oddziaływania napięć bądź impulsów wewnętrznych; kryzys jako trwała niemożność zaspokojenia potrzeb, kluczowych dla przetrwania, trwałości i tożsamości wspólnoty; kryzys jako niezdolność do konceptualizacji i opisanie stanu rzeczywistości przez nieadekwatność narzędzi poznawczych.	Ocena przydatności istniejących narzędzi teoretycznych do analizowania zjawiska kryzysu integracji.	Tworzone w II połowie XX w. teorie integracji opisują dynamikę rozwoju procesu i nie odnoszą się bezpośrednio do zjawisk kryzysowych; ograniczenia narzędzi badawczych sprzyjają rozszerzaniu się i utrwalaniu zjawisk kryzysowych, które nie zostają właściwie rozpoznane.	– analiza mocnych i słabych stron metodologii racjonalistycznej.
Kryzysy w procesie integracji europejskiej z perspektywy historycznej	dr Marek Nadolski	Dwudziestowieczne uwarunkowania zahamowań i stagnacji w procesie integracji europejskiej.	Rozpoznanie procesu integracji w perspektywie historycznej ze szczególnym zwróceniem uwagi na skutki ujawnionych w przebiegu integracji barier i kryzysów.	Stagnacja i zahamowania pozytywnie wpływają na proces integracji, pozornie go osłabiając, a w istocie przysługują się jego utrwalaniu.	– metoda deskryptywno-analityczno-porównawcza, charakterystyczna dla nauk społecznych.

Kryzys aksjologiczny	dr Wojciech Lewandowski	<p>Toczący się w UE spór aksjologiczny o porządek wartości, ich hierarchię i wzajemne relacje: wolność a bezpieczeństwo, równość a sprawiedliwość, ochrona zdrowia i życia a wolność i prywatność jednostki, chrześcijańskie zasady religii i pluralizm światopoglądowy, solidarność a partykularizm narodowy.</p>	<p>Analiza uwarunkowań, istoty, przejawów, następstw oraz sposobów przezwyciężania kryzysu w sferze wartości.</p>	<p>UE jest tworem heterogenicznym pod względem kulturowym i narodowym, jednością i tworem jednolitym pod względem wartości, postaw, przekonań oraz zasad postępowania wywodzących się z prawa rzymskiego, filozofii greckiej, dziedzictwa kultury judeochrześcijańskiej i wspólnej historii; w XXI w. coraz większym wyznaniem staje się utrzymanie niezbędnego minimum aksjologicznego zjednoczonej Europy przy równocześnie głoszonym i chronionym pluralizmie światopoglądowym, religijnym, politycznym i ideologicznym.</p>	<p>– analiza wyników badań społecznych dotyczących tematyki aksjologicznej związanej z procesami integracyjnymi w Europie; – analiza dyskursu dotyczącego wartości kształtujących jedność całej się Europie; – analiza zjawisk kulturowych (tekstów kultury popularnej) oraz elementów zmieniającej się rzeczywistości społecznej odzwierciedlonej w aktywności obywatelskiej.</p>
Kryzys legitymizacji	dr Tomasz Kowacki	<p>Problemy legitymizacji wywołane napięciami procesów integracji w wymiarach: – legitymizacji demokratycznej; – legitymizacji pośredniej; – legitymizacji elitarniej; – legitymizacji utilitarnej; – legitymizacji cywilizacyjnej; – legitymizacji funkcjonalnej.</p>	<p>Identyfikacja i próba wskazania możliwych sposobów przeczyszczenia kryzysów legitymizacji w UE na początku XXI w. w obszarach jej funkcjonowania; wykazanie, że kryzysy występujące w UE wpływają na poszukiwanie i znajdowanie nowych formuł ja legitymizujących, jak również zmuszają UE do wysiłków na rzecz poszukiwań coraz</p>	<p>Sposoby i formy legitymizowania ulegają zmianom, zależą od etapu rozwoju legitymizowanego podmiotu (UE) i koegzystują w tym systemie; legitymizacja UE ma charakter rozproszony, realizowany za pomocą wielu formuł, jednak procesy integracji europejskiej powodują konieczność zwiększenia znaczenia legitymizacji demokratycznej o charakterze bezpośrednim kosztem legitymizacji pośredniej pochodzącej od państw członkowskich, co wynika z faktu, że mamy</p>	<p>– teoria wielopoziomowego zarządzania pozwalająca na dialegozę uczestników polityk europejskich jako aktorów legitymizujących UE, płaszczyzn realizacji interesu politycznego, kanałów komunikacji między nimi; – teoria konstruktywistyczna pozwalająca pokazać instytucje UE jako efekt działań podmiotu pierwotnego tzn. legitymizującego oraz wpływ instytucji na tenże podmiot, jak również zdefiniować wielopoziomową tożsamość podmiotu legitymizującego;</p>

<p>Kryzys modelu demokracji!</p>	<p>dr hab. Marta Witkowska, dr Anna Sroka dr Rafał Bieniada, dr Jarosław Czub</p>	<p>Wybrane mechanizmy systemu Unii Europejskiej mające decydujące znaczenie dla funkcjonowania demokracji w UE.</p>	<p>Weryfikacja, czy ulepszenie określonych mechanizmów demokracji w UE wpłynie na wyeliminowanie w przyszłości sytuacji kryzysowych w procesie integracji. Zbadanie korelacji pomiędzy deficytem demokracji, a efektywnościową płaszczyzną legitymizacji w UE.</p>	<p>do czynienia z jej kryzysami w obszarach kulturowym, społecznym i ekonomicznym.</p>	<p>– metoda porównawcza celem dokonania komparatyki formuł legitymizujących UE z państwami narodowymi i organizacjami międzynarodowymi; – metoda systemowa pozwalająca na analizę legitymizowania UE jako wielopoziomowego systemu politycznego; – metoda decyzyjna umożliwiająca rozpatrzenie procesu legitymizacji przez pryzmat ośrodka decyzyjnego, przedmiotu legitymizacji, legitymizowania procesu decyzyjnego, legitymizowania decyzji politycznych (efektów) i legitymizacji implementacji politycznej czyli urzęczywistniania decyzji w państwach członkowskich.</p>
				<p>Modyfikacja mechanizmów funkcjonowania demokracji w UE w perspektywie długookresowej może zażegnać kryzys ze względu na zniwelowanie deficytu demokracji, podczas gdy w krótkim okresie może na niego nie wywierać wpływu.</p>	<p>– teoria wielopoziomowego rządzenia; – metody: deskryptywna, analiza normatywna, systemowa i komparatywna; – techniki badawcze: obserwacja, wywiad, analiza dokumentów normatywnych i pozanormatywnych oraz dostępnych opracowań i danych.</p>

Kryzys finansowo-ekonomiczny	prof. dr hab. Artur Nowak-Far prof. dr hab. Katarzyna Zukrowska prof. UW, dr hab. Tomasz Grzegorz Grosse	Cykle gospodarcze w Unii Europejskiej w okresie 1950–2012 w celu weryfikacji twierdzenia o „europejskim cyklu koniunkturalnym”; przedmiotem uwagi badawczej będą spowolnienia gospodarcze lat 1973–1975, 1992–1993 2001–2001 oraz 2008–2012/13.	Sformułowanie kanonu kryteriów oceny instytucjonalnych mechanizmów zapobiegania kryzysom oraz reakcji na kryzys, w tym weryfikacja, czy istnieje jakiś zakres działań, który nie ma charakteru specyficznego sytuacyjnego (kontyngentnego).	Dla UE charakterystyczny jest specyficzny europejski cykl koniunkturalny.	– analiza danych statystycznych dotyczących rozwoju gospodarki europejskiej w latach 1950–2012 oraz ich omówień i interpretacji teoretycznych; – analiza danych jakościowych dotyczących uktunkowań dyskursu politycznego odnoszącego się do poszczególnych kryzysów i jego rezultatów w zakresie podjętych działań na różnych poziomach zarządzania gospodarczego w UE (lub – odpowiednio – EWG i WE) w odniesieniu do nich; – analiza literatury naukowej dotyczącej modeli poszczególnych kryzysów oraz ich krytyki.
Kryzys społeczny	dr hab. Kyszcztof Szewior dr Jadwiga Nadolska	Nierównowaga między gospodarczym a społecznym wymiarem integracji europejskiej oraz procesy adaptacyjne zachodzące w europejskim modelu społecznym.	Identyfikacja zjawiska kryzysu społecznego w UE (przyczyny, przebieg, następstwa); analiza i ocena działań podejmowanych na poziomie unijnym na rzecz jego przezwyciężenia oraz określenie znaczenia kryzysu społecznego dla procesu integracji europejskiej.	W ramach UE widoczna jest nierównowaga między gospodarczym a społecznym wymiarem integracji, co jest efektem m.in. ograniczeń natury strukturalno-instytucjonalnej (zapisy traktatowe, prymat funkcji regulacyjnych nad redystrybucyjnymi), politycznej (obrona suwerenności socjalnej przez państwa członkowskie), aksjologicznej (osłabienie solidarności wskutek rozszerzenia UE o 13 nowych państw) oraz tożsamościowej; w obliczu konkurencją oraz kryzysem	– teorie neofunkcjonalna, instytucjonalna oraz liberalizmu między-rządowego, celem diagnozy stanu nierównowagi między gospodarczym a społecznym wymiarem integracji europejskiej i jego konsekwencji dla rozwoju UE; – paradygmat europeizacji w celu analizy procesów adaptacyjnych zachodzących w europejskim modelu społecznym; – metody: historyczna, analiza prawnoinstytucjonalna, analiza wskaźników społecznych.

	<p>Kryzys strukturalny</p>	<p>dr Monika Pobozy, dr Jolanta Szymańska dr hab. Piotr Wawrzyk, mgr Aleksandra Saczuk</p>	<p>Struktura organizacyjna UE – instytucjonalna, proceduralna, kompetencyjna i prawna płaszczyzna funkcjonowania Unii.</p>	<p>Ujawnienie barier instytucjonalnego, proceduralnego i prawnego funkcjonowania UE; zdiagnozowanie genetycznych elementów struktury unijnej; wyjaśnienie przyczynowo-skutkowego powiązania między konkretnymi elementami struktury organizacyjnej UE a problemami natury instytucjonalnej, proceduralnej, kompetencyjnej i prawnej; zaproponowanie potencjalnych możliwości wyjścia z kryzysu.</p>	<p>demograficznym zwraca się uwagę na wyczerpywanie się formuły europejskiego modelu społecznego i umacnianie się na kontynencie strategii o proweniencji neoliberalnej w rozwiązywaniu problemów społecznych.</p>	<p>– teorie międzyzrządowa i neo-funkcjonalna, umożliwiające właściwe ulokowanie rozważań na temat genetyzacji struktury organizacyjnej UE oraz powolnych decyzji dotyczących poważniejszych reform; – teoria reżimów międzynarodowych pozwalająca ocenić sposób funkcjonowania różnicowanych metod zarządzania różnymi dziedzinami UE; – teoria neoinstytucjonalna pozwalająca ukazać wielopłaszczyznowe zależności między instytucjami prawnymi, proceduralnymi, wewnętrznymi strukturami organizacyjnymi i aktorami instytucjonalnymi; – metoda systemowa pozwalająca odpowiednio zanalizować relacje między poszczególnymi elementami systemu politycznego UE w aspekcie poziomym i pionowym; – metoda decyzyjna umożliwiająca analizowanie procesów decyzyjnych zachodzących w ramach</p>
--	----------------------------	--	--	---	--	--

Kryzys komunikacji	prof. UW, dr Marta Jas-Koziałkiewicz	Strategia komunikacyjna Unii Europejskiej obejmująca zarówno rozwiązania prawne, instytucjonalne, jak i narzędzia służące zapewnieniu realizacji prawa dostępu do informacji obywatelom państw członkowskich; analiza skutków strategii komunikacyjnej Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem działań ukierunkowanych na media i środowisko dziennikarzy w państwach członkowskich.	Zdiagnozowanie obszarów w polityce komunikacyjnej i informacyjnej Unii Europejskiej mogących warunkować powstanie kryzysu komunikacji oraz wskazanie przyjętych w jej ramach rozwiązań mających temu przeciwdziałać; diagnoza stanu obecności tematyki „unijnej” w mediach, co w istotnym stopniu wpływa na poziom wiedzy obywateli na jej temat.	Narzędzia i rozwiązania prawne i instytucjonalne przyjęte przez Unię Europejską w zakresie polityki informacyjnej i komunikacyjnej nie zapewniają pełnego poinformowania obywateli państw członkowskich o działaniu tej instytucji, nie prowadzą także do całkowitego zlikwidowania luki informacyjnej; uwarunkowane jest to, nie jak było w XX w. brakiem adekwatnych narzędzi i koncepcji przekazywania informacji, ale nadmiarem przekazywanych informacji i chaosem informacyjnym, który jest przez to powodowany.	UE, od momentu zainicjowania określonego rozwiązania, poprzez jego opracowywanie i dyskutowanie, do ostatecznego uchwalenia; – metoda porównawcza pozwalająca na ocenę rozwiązań organizacyjnych przyjętych na szczeblu unijnego systemu politycznego poprzez ich porównanie z państwowymi systemami politycznymi.
				<p>Narzędzia i rozwiązania prawne i instytucjonalne przyjęte przez Unię Europejską w zakresie polityki informacyjnej i komunikacyjnej nie zapewniają pełnego poinformowania obywateli państw członkowskich o działaniu tej instytucji, nie prowadzą także do całkowitego zlikwidowania luki informacyjnej; uwarunkowane jest to, nie jak było w XX w. brakiem adekwatnych narzędzi i koncepcji przekazywania informacji, ale nadmiarem przekazywanych informacji i chaosem informacyjnym, który jest przez to powodowany.</p>	<p>UE, od momentu zainicjowania określonego rozwiązania, poprzez jego opracowywanie i dyskutowanie, do ostatecznego uchwalenia; – metoda porównawcza pozwalająca na ocenę rozwiązań organizacyjnych przyjętych na szczeblu unijnego systemu politycznego poprzez ich porównanie z państwowymi systemami politycznymi.</p>

					<p>analiza treści, przeprowadzona w celu oceny stopnia ważności tematyki i zakresu prezentacji zagadnień związanych z funkcjonowaniem UE;</p> <p>– indywidualny wywiad pogłębiony – wywiady z przedstawicielami dziennikarzy prasy ogólnokrajowej, dotyczące stopnia wiedzy i oceny sposobów przekazywania informacji przez struktury i instytucje UE.</p>
<p>Polska wobec kryzysów w UE</p>	<p>dr Renata Mienkowska-Norkiene</p>	<p>Analiza udziału Polski w kluczowych dla pojawienia się kryzysu działaniach, polska polityka europejska i te jej elementy, w ramach których Polska reaguje na sytuację w Unii i wpływa na unijną politykę wobec kryzysu; ponadto dokonana zostanie analiza konsekwencji kryzysu dla polskiej sytuacji wewnętrznej (pozycji PO).</p>	<p>Udzielenie odpowiedzi na pytania: jak Polska odnalazła się w trudnym czasie kryzysu, jakie decyzje były podejmowane w jego kontekście, jak polska władza reagowała na kryzys w Unii jako kwestię zewnętrzną, a które elementy kryzysu stały się częścią polityki państwa wobec kryzysu z pominięciem UE?</p>	<p>Od momentu wejścia do UE Polska nie tylko uczestniczy w kryzysach, z jakimi styka się UE, ale także wpływa na ich przebieg, starając się nimi współzarządzać, jeśli to możliwe; Polska wykorzystuje w tym celu w szczególności swoje podstawowe narzędzie: koordynację polityki europejskiej, ale korzysta także z dyplomacji oraz z narzędzi polityki krajowej; kryzys finansowy pokazał, iż wiele z powyższych narzędzi działa efektywnie, choć trudno jeszcze ocenić długoterminowe skutki korzystania z nich.</p>	<p>– metoda międzyrządowa, analiza instytucjonalno-prawna oraz analiza decyzyjna wykorzystane celem określenia miejsca Polski w UE;</p> <p>– metoda komparatystyczna w celu zestawienia działań Polski z innymi państwami;</p> <p>– metody systemowa i decyzyjna wykorzystane do diagnozy polskiego stanowiska i sytuacji państwa polskiego wobec genety i istoty kryzysów w UE, co pozwoli na sprawdzenie, czy i ewentualnie w jaki sposób zmieniły się elementy i kształt systemu państwowego, instytucji, ich kompetencji, a także czy polityczne wybory na poziomie państwowym są podyktowane wpływem kryzysu w UE.</p>

UE w poszukiwaniu miejsca na arenie międzynarodowej	dr Anna Skolimowska dr Matgorzata Mizerska-Wrotkowska	<p>Wymiar normatywny zewnętrznych relacji UE, realizowany w ramach Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – relacje Unii Europejskiej z Ameryką Łacińską, Afryką Północną i regionem Bliskiego Wschodu; – dyplomaty unijnej polityki sąsiedztwa. 	<p>Analiza genezy, specyfiki oraz możliwych sposobów przewyciężenia kryzysu/problemów w normatywnej polityce zewnętrznej UE na przykładzie analizy relacji z wybranymi uczestnikami stosunków międzynarodowych oraz próba nakreślenia możliwych kierunków dalszego rozwoju normatywnych stosunków UE w stosunkach międzynarodowych.</p>	<p>Prowadzenie przez UE normatywnej polityki zewnętrznej napotyka problemy, które składają się na zjawisko kryzysu jej dojrzałości w kierunku politycznym oraz na potrzebę poszukiwania miejsca na arenie międzynarodowej; na zjawisko to składają się czynniki: instytucjonalno-prawne (hipoteza braku spójnych i skutecznych instrumentów oddziaływania międzynarodowego, także po Traktacie z Lizbony), polityczne (hipoteza kryzysu idei, strategii, trudności z wypracowaniem wspólnej, europejskiej strategii stosunków zewnętrznych); są to także uwarunkowania wynikające ze specyfiki porządku międzynarodowego (hipoteza zmian w systemie międzynarodowym, które czynią UE mniej atrakcyjnym partnerem relacji).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – instytucjonalizm socjologiczny (konstruktivism) umożliwiający zidentyfikowanie wspólnych dla UE idei, tożsamości, norm i zasad, czyli normatywnych elementów „zakodowanych” w oficjalnych dokumentach: oświadczeniach, deklaracjach, wspólnych strategiach oraz dyskursie, odnoszącym się do danego zagadnienia, których nadawcami są przedstawiciele instytucji europejskich; – metody badawcze: metoda porównawcza, metoda analizy wartości treści, metoda jakościowej analizy dyskursu publicznego, wywiady pogłębione, metoda scenariuszowa.
Kryzys modernizacyjny	dr Anna Wierchowaska dr Justyna Miecznikowska dr Kamill Ławiczak	<p>Ujęte w perspektywie historycznej kluczowe dla procesu modernizacji płaszczyzny funkcjonowania UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – system instytucjonalny; – system prawa; – polityki ekonomiczne i społeczne; 	<p>Stworzenie katalogu sukcesów, jak również błędnych decyzji w zakresie działań modernizacyjnych podejmowanych w UE; określenie źródeł i sposobów przewyciężenia kryzysu, co wymaga</p>	<p>Kryzys modernizacji to efekt rozwoju UE, która z jednej strony osiągnęła etap swojej dojrzałości (Traktat z Lizbony, zmiany w kierunku rozwiązań ponadnarodowych, UE jako system polityczny), z drugiej jednak nie dostosowała się do nowych okoliczności polityczno-ekonomicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – metody: historyczna, neoinstytucjonalna, systemowa umożliwiająca prześledzenie ewolucji procesu modernizacji w integracji europejskiej; – analiza porównawcza zastosowana celem uzasadnienia odwołania do pojęcia modernizacji w odniesieniu do środowiska ponadnarodowego;

W pierwszym etapie pracy została przeprowadzona diagnoza obecności, specyfiki i intensywności kryzysów w Unii Europejskiej (gdzie są generowane zjawiska kryzysowe, jakie są konsekwencje zjawisk kryzysowych, prognozowanie interakcji). Pozwoliło to na sformułowanie pytań badawczych wspólnych i specyficznych dla każdego z obszarów badawczych. W ramach jednodniowego seminarium naukowego dokonano weryfikacji dotychczasowego stanu badań nad kryzysami w UE i sformułowano kluczowe założenia dla projektu badawczego.

Kolejny etap stanowi analiza dotychczasowych strategii przewyżniania kryzysów oraz ocena, na ile owe metody niwelowały, a na ile pogłębiały sytuację kryzysową w UE. Zwieńczenie tego etapu badań stanowią będą syntetyczne raporty podsumowujące uzyskane przez członków zespołu badawczego wyniki na poziomie poszczególnych płaszczyzn analizy (badanych kryzysów). Następnie w ramach realizowanych prac badawczych zostaną określone obecne płaszczyzny przenikania się i intensyfikacji kryzysów w UE. Przedmiotem dociekań będzie poszukiwanie przyczyn, dla których obecny kryzys jest innego typu i potrzebuje innych rozwiązań. Finalny etap badań będzie miał charakter prognostyczny, w którym zostaną zaproponowane sposoby efektywnego przewyżniania kryzysów w procesie integracji europejskiej. Uzyskane wyniki badań zostaną zaprezentowane na zorganizowanej ogólnopolskiej konferencji oraz opublikowane w pracy zbiorowej.

Przyjęte w ramach projektu założenie badawcze o kryzysach jako immanentnych składnikach procesu integracji europejskiej oraz wyczerpaniu się dotychczasowych formuł rozwoju potwierdza analiza historyczna procesu integracji europejskiej oraz trwający od kilku lat kryzys gospodarczy. Wywołał on efekt domina, obejmując różnorodne płaszczyzny funkcjonowania polityk oraz współpracy w ramach UE i uwypuklił ułomność podejmowanych dotychczas działań modernizacyjnych. Zasadność przypuszczeń ma kluczowe znaczenie dla utworzenia siatki konceptualizacyjnej i opracowania metod, umożliwiających przewyżnianie w przyszłości kryzysów w UE.

Zastosowane metody badawcze

W planowanych badaniach preferowane jest podejście politologiczne, ale wielopłaszczyznowość przedmiotu badań i obligacje wynikające z weryfikacji hipotezy, a także kompetencje części członków zespołu badawczego warunkują i umożliwiają podejmowanie niezbędnych przedsięwzięć badawczych z perspektywy nauk historycz-

nych, prawnych, ekonomicznych i medioznawstwa. Teoretyczne ramy badań tworzą w pierwszym rzędzie instytucjonalizm historyczny, racjonalizm i konstruktywizm. Zastosowane zostaną również następujące metody: historyczna, systemowa, porównawcza oraz jakościowa analiza treści.

Efekty realizacji projektu

Efekty realizacji projektu można mierzyć w kategoriach formalnych i materialnych. Z punktu widzenia formalnego podjęcie i zrealizowanie przedmiotowych badań doprowadzi do zbudowania interdyscyplinarnego zespołu badawczego, zogniskowania dyskusji ogólnokrajowej i konfrontacji polskiego środowiska naukowego z badaniami międzynarodowymi dotyczącymi zjawisk kryzysowych w procesach integracji europejskiej.

Z punktu widzenia materialnego zespół badawczy zamierza dostarczyć ustaleń dotyczących artykulacji uwarunkowań, istoty i następstw kryzysów w procesie integracji europejskiej oraz sposobów ich przezwycięzania. W szczególności z tej perspektywy ukazane zostaną potencjalne scenariusze rozwoju integracji europejskiej.

Finalne wyniki badań zostaną przedstawione w raporcie końcowym oraz w publikacjach naukowych (dwie prace zbiorowe – zarówno w języku polskim, jak i angielskim). W trakcie realizacji projektu artykuły opracowane przez członków zespołu badawczego będą publikowane w periodyku naukowym „Przegląd Europejski” wydawanym przez Instytut Europeistyki Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Przygotowane publikacje pozwolą na upowszechnienie wyników badań w Polsce i za granicą oraz na ich kontynuowanie. Wyniki swoich badań członkowie zespołu będą także prezentować na organizowanych poza UW ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych.